

‘Mensen kunnen niet meer om mij heen’

Schaakwonder Magnus Carlsen (19) heeft de verwachtingen verbazingwekkend snel ingelost

Magnus Carlsen is een van de favorieten bij het schaaktoernooi in Wijk aan Zee. „Ik ben geïnteresseerd in prestaties, niet in personen.”

Door DIRK-JAN TEN GEUZENDAM

Vraag een willekeurige passant hoe hij denkt dat de hoogst genoteerde schaker op de wereldranglijst eruit ziet en de kans is klein dat hij op de propen komt met het profiel van Magnus Carlsen. Voor de buitenwacht blijft een schaker een beetje een nerd, liefst met bril, en niet een atletische Noor van 1 meter 81 met een frisse krachtige kop.

Carlsen blijft zich ook verbazen over het clichébeeld dat hem aankleeft. Vorige week nog beantwoordde hij de zoveelste aspirant-vriend op Facebook die hem begroette met het afgezaagde ‘toekomstige wereldkampioen’ met een venijnig grapje, om er snel achter te komen dat dat grapje totaal niet begrepen werd. „Als je een rating hebt boven de 2800 kunnen mensen zich blijkbaar niet voorstellen dat je ook nog eens gevoel voor humor hebt.” En dat terwijl er voor deze fan toch ook filmpjes op YouTube te vinden zijn waarin Carlsen grappen maakt in een Noorse talkshow en gekkigheid uithaalt met vrienden.

Carlsen arriveerde drie dagen voor het begin van het Corustoernooi in Wijk aan Zee, gesterkt en verkwikt door een trainingskamp met Garry Kasparov in Marokko. Ruim een week waren ze, in ruil voor een simultaan, te gast in het luxeresort Es Saadi in Marrakesh. Daar werd hard gewerkt aan zijn schaken, maar er werd ook tijd genomen om te sporten. „Het was Garry’s idee, hij vond dat ik wel wat zon kon gebruiken. Garry legt altijd veel nadruk op mijn energie en uithoudingsvermogen. Mijn schaken is oké, maar het is belangrijk om energiereserves te hebben. Aan het eind van een toernooi worden spelers moe en maken ze een hoop fouten en dat is wanneer een toernooi beslist wordt.”

Carlsen werd vergezeld door zijn ouders en een van zijn drie zussen. Met zijn vader werkte hij aan zijn conditie door te zwemmen, hard te lopen en te tennissen. Met een grijs vertelt hij dat hij ook wel tenniste met zijn moeder en zus. „Dat was dus niet zo’n geweldige training.” De schaaktraining volgde een vast stramien. Iedere dag werd op het in zijn ogen nogal vroege tijdstip van half twaalf gestart en dan werkten ze, onderbroken door een lunch, zo’n zes uur.

Carlsen en Kasparov werken inmiddels een jaar samen. Aanvankelijk gebeurde dat in het geheim. Pas een half jaar geleden kwam de officiële aankondiging – die insloeg als een bom. Was er een sterker tandem denkbaar dan het grootste talent dat de schaakwereld in jaren gezien had en de speler die vrij algemeen beschouwd wordt als de beste schaker aller tijden? Bovendien kreeg Carlsen niet alleen Kasparov met al zijn kennis en ervaring als coach, hij kreeg ook nog eens toegang tot diens beroemde laptop. En iedere schaker weet dat in die laptop een eindeloze hoeveelheid openingsideeën ligt opgeslagen die Kasparov zelf niet meer kon gebruiken nadat hij

zich in 2005 uit de schaakwereld had terugtrokken om politiek actief te worden in Rusland.

Het doel van de opmerkelijke samenwerking was om Carlsen naar de eerste plaats van de wereldranglijst te loodsen en zo snel mogelijk tot wereldkampioen om te smeden. Volgens Kasparov kan de schaakwereld zich met een westers talent als Carlsen aan het moeras ontworstelen waarin het onder leiding van Kirsan Iljoemzjinov, de omstreden Kalmukse president van de wereldschaakbond, terecht is gekomen.

De hoge verwachtingen werden in de tweede helft van 2009 verbazingwekkend snel ingelost. Met imposante overwinningen in Nanjing en Londen, en een tweede plaats achter Kramnik in het sterkst bezette toernooi van het jaar in Moskou, belandde Carlsen als door magische krachten aan het begin van het nieuwe jaar al bovenaan de wereldranglijst. „Ja, misschien lig ik een beetje voor op het schema. Ik was er ook absoluut van overtuigd dat ik de potentie had om binnen een paar jaar tijd de beste van de wereld te zijn, maar het kwam iets eerder dan verwacht.” Later dit jaar worden de kandidatenmatches gespeeld die uiteindelijk tot een match om het wereldkampioenschap moeten leiden. Daar wil hij verder nog niet veel over zeggen, afgezien van het feit dat er hard gewerkt wordt om zijn team nog uit te breiden met enkele grootmeesters.

De eerste keer dat Carlsen Kasparov ontmoette was in 2004 tijdens een rapid-toernooi in Reykjavik. Het 13-jarige wonderkind en de Russische ster speelden twee partijen. De tweede won Kasparov, maar in de eerste maakte hij met moeite remise. Terugdenkend

‘Ik heb geen idee in wat voor vorm ben ik ben, of ik creatief zal spelen’

geeft Carlsen toe dat hij enigszins onder de indruk was en dat hij veel tijd gebruikte, maar verder raakte hij er niet opgewonden van. „Ik weet niet of dat positief is of niet, maar zo denk ik niet. Ik wilde gewoon mijn best doen en uiteindelijk was ik toch kwaad dat ik niet had gewonnen.” Die kwaadheid verwoorde hij met de historische woorden ‘Ik speelde als een kind’.

De neutrale gevoelens waarmee hij zijn eerste partijen tegen Kasparov speelde zijn illustratief voor het enorme zelfvertrouwen van Carlsen. Hij zegt geen voorbeelden te hebben uit de schaakgeschiedenis en heeft ook geen andere sporthelden. „Ik ben niet geïnteresseerd in personen, ik ben geïnteresseerd in prestaties”. Zonder enige arrogantie, maar met grote feitelijkheid sprak hij door de jaren over zijn plaats in de hiërarchie. Zo’n anderhalf jaar geleden kwam het moment dat hij eigenlijk niemand meer zag die hij nog echt boven zich moest dulden. Typierend was een opmerking in kleine kring nadat hij in 2008 in Mainz een rapid-match van wereldkampioen Vishy Anand had verloren: „Het enige wat me stoort is dat er nu mensen zullen zijn die denken dat hij beter is dan ik.” En zo ziet hij het nog steeds: „Ik ga niet zeggen dat ik veel beter ben dan de rest, maar wie het heeft

Magnus Carlsen: „Als je een rating boven de 2800 hebt kunnen mensen zich niet voorstellen dat je gevoel voor humor hebt.” Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer

over de beste speler van de wereld kan gezien mijn resultaten toch moeilijk om mij heen.”

De tweede keer dat hij Kasparov ontmoette was in 2005 tijdens een diner in het ouderlijke huis van zijn eerste trainer, de Noorse grootmeester Simen Agdestein. Volgens Agdestein zag Kasparov daar pas echt wat voor een uniek talent Carlsen was. Tijdens het eten had Kasparov het hoogste woord en oreerde hij gedreven

over politiek. Totdat hij zich in een onverwachts terzijde ineens tot de jonge Magnus richtte en hem vroeg wat zijn drie favoriete Aljechin-partijen waren. Die vraag werd beantwoord met een verbaasde blik en stilzwijgen, zodat Kasparov geen andere keus had dan verder te gaan met zijn monoloog. Totdat Carlsen na een kwartiertje nadenken alsnog zijn keus bekendmaakte en niet alleen zijn drie favoriete Aljechin-partijen

noemde, maar ook kritische kanttekeningen plaatste bij de analyses van die partijen in een boek van Kasparov.

Als hij aan dat voorval herinnerd wordt, wil Carlsen er nog wel iets aan toevoegen. Daarbij verwijst hij opmerkelijk genoeg naar het legendarische optreden van oud-wereldkampioen dammen Jannes van der Wal bij Mies Bouwman. Zoals Van der Wal lange tijd stil was omdat hij maar niet kon

Het zoveelste record

Sinds 1 januari van dit jaar staat Magnus Carlsen met een rating van 2810 (20 punten meer dan wereldkampioen Vishy Anand) op de eerste plaats van de wereldranglijst. Met 19 jaar is de Noor de jongste schaker die die positie wist te bereiken. Het is het zoveelste record in een fenomenale loopbaan. In 2004 werd Carlsen de jongste grootmeester ter wereld op de leeftijd van 13 jaar, 4 maanden en 26 dagen. Zijn eerste grootmeesterresultaat haalde hij dat jaar in Wijk aan Zee, waar hij de C-groep won en met zijn sprankelende spel het publiek weglakte bij de A-groep. Het afgelopen jaar was Carlsen al bijzonder goed op dreef in de klassieke toernooien, maar werd daarnaast ook nog met grote voorsprong wereldkampioen snelschaken in Moskou.

begrijpen waarom de presentatrice naar zijn leeftijd vroeg, zat Carlsen zich af te vragen waarom Kasparov niet begreep dat hij al honderden partijen van Aljechin gezien had en dat hij geen zin had om voor zijn topdrie de meest voor de hand liggende kandidaten te kiezen.

Carlens verwijzing naar het zwijgen van Van der Wal, waar hij vorig jaar over hoorde vertellen, is een voorbeeld van zijn fenomenale geheugen. Of het nu gaat om opstellingen van voetbal elftallen van tien jaar geleden, uitspraken uit televisieseries, of schaakpartijen van vorige week of vorige eeuw, het lijkt allemaal klaar te liggen in zijn brein om moeiteloos opgepeld te worden. Dat hij een genie zou zijn zegt hem niet veel, van die omschrijving wordt hij hooguit een beetje moe, maar hij geeft wel toe dat het soms om geduld vraagt wanneer hij iets meteen ziet of begrijpt en zijn omgeving niet. Lachend zegt hij: „Dat heb ik zelfs af en toe met Garry. Afgelopen week nog kon hij tijdens onze training niet op een bepaalde partij komen. Toen heb ik niet gezegd welke partij het was, maar beleefd gewacht tot hij die partij in zijn hoofd gevonden had.”

Zijn verwachtingen voor het Corustoernooi zijn tamelijk ongedefinieerd. „Dat is ook het aardige. Ik heb geen idee wat er gaat gebeuren, in wat voor vorm ik ben, of ik creatief zal spelen. Maar ik verheug me erop. Ik hoef alleen maar te spelen en verder hoef ik nergens over na te denken. Dat is een heerlijk gevoel.” Als zijn voornaamste concurrenten ziet hij wereldkampioen Anand, Kramnik en de altijd onvoorspelbare Ivantsjoek. Hij wil niet nadenken over de vraag of Anand, op wie in april een WK-match tegen Topalov wacht, op volle kracht zal kunnen spelen. „Ik denk niet dat hij mee zou doen als hij niet van plan is te winnen. En of hij last zal hebben van die match of niet is zijn probleem.”

Liever richt hij zich op zijn eigen verrichtingen. „Vorig jaar werd ik slechts vijfde, maar kwam ik in de laatste ronde toch nog dicht bij de eerste plaats. Natuurlijk wil ik het nu beter doen. Net zoals ik het beter wil doen dan in 2008 toen ik gedeeld eerste werd.”